27 1. febr. **Ágrip af brjefi landshöfðingja** *til amtmannsins í suðuramtinu og vesturamtinu* **um sameining Austur-Skaptafellssýslu við austuramtið.** — Með brjefi þesssu, sem að mestu er samhljóða brjefinu til amtm. í norðuramtinu og austuramtinu um sama efni, leggur landshöfðingi fyrir amtm. í suðuramtinu og vesturamtinu, »að leita álits sýslunefndanna í báðum Skaptafellssýslum og Rangárvallasýslu um áminnsta sameiningu, er tiltækilegast virðist að koma fram á þann hátt, að 3 nyrztu hrepparnir í Suður-Múlasýslu væru lagðir undir Norður-Múlasýslu, Austur-Skaptafellssýsa sameinuð við hinn hluta Suður-Múlasýslu, og Vestur-Skaptafellssýsla við Rangárvallasýslu, er ekki getur verið frágangssök, ef sýslumenn eru búsettir á hentugum stað«.

28 2. febr. **Brjef landshöfðingja** *til amtmannsins í suðuramtinu og vesturamtinu* **um sveitfesti þurfalings.** — Eptir að jeg hefi móttekið þóknanlegt brjef yðar, herra amtmaður, dags. 30. f. m. viðvíkjandi áfrýjan hreppsnefndarinnar í Vatnsleysustrandarhreppi á úrskurði amtsins, dags. 27. júli f. á., er sker svo úr ágreiningi um sveitfesti Bjarna Hinrikssonar frá Naustakoti, að hann sje sveitlægur í Vatnsleysustrandarhreppi, eins og sýslumaðurinn í Gullbringusýslu áður hafði úrskurðað, skal yður hjermeð þjónustusamlega tjáð, til þóknanlegrar leiðbeiningar og frekari birtingar, að jeg samkvæmt ástæðum þeim, er þjer takið fram í nefndu brjefi yðar, hlýt að vera yður samdóma um, að fullnægar sannanir sjeu komnar fram fyrir því, að lán það, sem tjeður Bjarni Hinriksson hefur þegið í Vatnsleysustrandarhreppi haustið 1885 hafi ekki verið löglega veittur eða lögmætur sveitarstyrkur, og með því að ekkert annan er fram komið, er varni því, að 10 ára viðurkennd dvöl Bjarna í Vatnsleysustrandarhreppi hafi aflað honum sveitfesti þar í sveit, þá skal úrskurður amtsins í máli þessu í öllum greinum óraskaður standa.[1]

---

1) Brjef amtmannsins er svohljóðandi:

Með háttvirtu brjefi, dags. 8. desbr. f. á. hefur herra landshöfðinginn sent mjer erindi hreppsnefndarinnar í Vatnsleysustrandarhreppi, dags. 18. nóvbr. næst á undan, með 15 fylgiskjölum, þar sem áfrýjað er úrskurði amtsins, uppkveðnum 27. júlí f. á., um sveitfesti Bjarna Hinrikssonar frá Naustakoti, og jafnframt skorað á mig að segja álit mitt um nefnt erindi, og senda önnur þau skilríki, snertandi nefnt sveitfestismál, er kunni að vera í vörzlum amtsins. Samkvæmt þessu skal jeg virðingarfyllst leyfa mjer að athuga um málið það er hjer segir.

Það er viðurkennt, að Bjarni Hinriksson hafi orðið heimilisfastur í Vatnsleysustrandarhreppi eigi síðar en vorið 1878, og að hann hafi stöðugt dvalið þar í hreppnum eptir það til dauðadags, en hann ljest í desembermánuði 1889. Því hefur eigi verið hreift, að vera hans í hreppnum hafi verið ólögleg (svo sem ólögleg húsmennska). Hafi hann því ekki þegið sveitarstyrk löglega á árabilinu 1878—1888, hefur hann á dánardægri verið búinn að vinna sjer sveit í Vatnsleysustrandarhreppi. Um þetta er heldur ekki deila milli hlutaðeigandi hreppafjelaga, heldur um það, hvort Bjarni hafi á tjeðu árabili þegið sveitarstyrk í Vatnsleysustrandarhreppi. Hreppsnefndin þar tjáir, að hann hafi haustið 1885 þegið þar í hreppi fátækrastyrk, að upphæð 28 kr., og síðar, eða eptir

Brjef landshöfðinga *til stiptsyfirvaldanna* **um sölu á hálfum Ormsdal.** — Eptir að jeg hafði sent ráðgjafanum fyrir Ísland erindi það frá Júlíusi Halldórssyni hjeraðslækni, er fylgdi þóknanlegu brjefi stiptsyfirvaldanna dags. 29. ág. f. á., hefur ráðgjafinn nú með brjefi dags. 31. desbr. f. á. tjáð mjer, að samkvæmt allraþegnsamlegustum tillögum sínum hafi hans hátign konunginum 11. s. m. allramildilegast þóknazt að samþykkja, að selja megi tjeðum lækni þann hluta Ormsdals, sem tilheyrir Breiðabólstaðarkirkju í Vesturhópi í Húnavatnssýslu, fyrir 150 kr., en greiða verði nefndur læknir tíund og önnur gjöld til hins opinbera af nefndum landsparti, þegar hann er orðinn eign hans, svo sem af öðrum bændaeignum. 29 11. febr.

Þetta er hjermeð þjónustusamlega tjáð yður, herra amtmaður og háæruverði herra, til þóknanlegrar leiðbeiningar og birtingar fyrir hlutaðeiganda.

---

nýjár 1886, hafi hann ennfremur fengið af fátækrafje vörur fyrir 1 kr. 44 a. En hann hafi, þegar hann ljezt, verið búinn að borga upp í skuld þessa smátt og smátt svo mikið, að eptir hafi þá staðið að eins 11 kr. 04 a.

Á hinn bóginn, eða af hálfu hins forna Álptanesshrepps, þar sem Bjarni mótmælalaust var sveitlægur þegar hann fluttist í Vatnsleysustrandarhrepp, er því haldið fram, að ofannefndur styrkur hafi eigi verið löglega veittur fátækrastyrkur, og hafi því eigi getað hamlað því, að Bjarni yrði sveitfastur í Vatnsleysustrandarhreppi.

Jeg verð nú enn að halda fram þeirri skoðun, þrátt fyrir hina nýju skýrslu hreppsnefndarinnar í Vatnsleysustrandarhreppi og hið óstaðfesta vottorð Vatnsleysubændanna (dags. 11. okt. f. á.), að vanrækt hafi verið að nauðsynjalausu, að rannsaka heimilisástæður Bjarna, áður en styrkurinn var veittur, og að hann, þegar af þeirri ástæðu, verði eigi talinn lögmætur sveitarstyrkur.

En jafnframt því virðist það athugavert, að eptir framburði ekkju Bjarna hefur hann sjálfur álitið styrk þennan lán af hallærisfje, sem átti að endurborgast hreppnum, og af hreppnum aptur landssjóði, en það er mjer kunnugt, að slík lán (hallærislán) voru á þeim tíma, sem hjer ræðir um (1885 — 1886), almennt eigi talin fátækrastyrkur í Vatnsleysustrandarhreppi, og að sjálf sveitarstjórnin hafi framan af, eða áður en Bjarni ljezt, ekki í alvöru talið þetta löglegan sveitarstyrk, virðist mega ráða af því, að við skiptinguna á Vatnsleysustrandarhreppi, skömmu fyrir lát Bjarna, var hann og hyski hans hiklaust talið með ómögum þessa hrepps. Það er og augljóst, að það var eigi nein brýn ástæða fyrir hreppsnefndina í Vatnsleysustrandarhreppi til þess að hlaupa til og veita Bjarna fátækrastyrk, þar sem næsti hreppurinn var framfærsluhreppur hans, og hann á dagstund gat komizt þangað, og krafið *rjetta hlutaðeigendur* um, að veita sjer þann styrk, sem hann kann að hafa þarfnazt. Þá sýnist það og vera athugandi, að eptir því, sem segir í úrskurði sýlumanns, hefur verið lagt aukaútsvar á Bjarna til Vatnsleysustrandarhrepps öll árin 1880—81 og 1889—90, 8 til 16 krónur árlega.

Með framanrituðum athugasemdum leyfi jeg mjer hjermeð virðingarfyllst að endursenda herra landshöfðingjanum erindi hreppsnefndarinnar í Vatnsleysustrandarhreppi með 15 fylgiskjölum, og læt jeg jafnframt fylgja með bref sýslumannsins í Gullbringu- og Kjósarsýslu til amtsins, dags. 4. júlí 1891, en fleiri skjöl eru eigi í mínum vörzlum, er geti verið til upplýsingar í máli þessu.